

В освітньому процесі активно використовують навчальні полігони: криміналістичний полігон, спеціальну смугу перешкод, автодром «кілер-хауз», блокпост, інтерактивну кімнату запобігання та протидії домашньому насильству, кабінет працівника поліції, чергову частину, ізолятор тимчасового тримання, скалодром. Для відпрацювання дій особового складу в екстремальних ситуаціях на території інституту розміщено пасажирський літак і залізничний вагон. Для занять з вогневої підготовки збудовано стрілецький тир, обладнаний сучасними тренажерними та електронними пристроями. В інституті створено всі умови для фізичного загартування здобувачів вищої освіти, оволодіння навичками самозахисту і рукопашного бою.

Відтак, поступово зміцнюючи свій потенціал відповідно до вимог МВС України, навчально-науковий інститут № 1 нині розвивається у всіх напрямках інноваційної освітньої діяльності та зарекомендував себе як провідний науковий і методичний центр, потужний структурний підрозділ для підготовки нової генерації правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Черней В. В. Напрями вдосконалення освітнього процесу у вищих навчальних закладах МВС України: європейський досвід та вітчизняна практика // Правоохоронна та правозахисна діяльність поліції в умовах формування громадянського суспільства в Україні : матеріали підсумкової наук.-практ. конф. (м. Київ, 9 квіт. 2016 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 3–7.

Отримано 13.02.2020

УДК 037.011.33(477)-057.30

Сергій Петрович ГІРЕНКО,

*заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент;*

<https://orcid.org/0000-0002-4871-5481>

ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТА ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Аналізуються основні вектори розвитку та трансформації правоохоронної структури. Визначені напрямки впливу системного освітнього простору на динамічні компоненти конфліктологічної культури майбутніх працівників Національної поліції.

Одним з провідних завдань сучасного процесу реформування правоохоронної системи в Україні є створення максимально ефективної

системи професійної підготовки правоохоронних кадрів для слідчих та оперативних підрозділів, служб превентивної діяльності тощо. Останнє п'ятиріччя охарактеризувалось не тільки появою та розбудовою нового потужного підрозділу – Національної поліції, але й трансформацією критеріїв, змісту та показників успішності та ефективності її діяльності. Ці зміни співпали з реформуванням діяльності системи закладів вищої освіти в державі на тлі різкого зменшення кількості випускників загальноосвітніх закладів.

В «Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року» керівництвом МВС сформульовані та представлені основні вектори розвитку та трансформації правоохоронної структури, які, на наш погляд дають змогу визначити базові орієнтири для закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України. Вважаємо, що особливої уваги заслуговують наступні стратегічні пріоритети: формування стабільного та високопрофесійного кадрового складу органів системи МВС, який здатний належно реагувати на виклики та загрози у сфері внутрішніх справ; розвиток соціальної компетентності персоналу поліції; мінімізування порушення прав людини і основних свобод у діяльності органів системи МВС та багато інших [1].

Крім того, заслуговують на увагу дослідників реалізація правоохоронним відомством нових підходів в сфері управління, пріоритетом в яких виступає використання успішних міжнародних практик з метою створення ефективних механізмів партнерства з інститутами громадянського суспільства, ініціативності та співпраці поліцейських з населенням, територіальними громадами, запровадження дієвих механізмів демократичного цивільного контролю за діяльністю правоохоронної системи, функціонування системи зворотного зв'язку з персоналом, розвиток інститутів дільничних поліцейських і патрульної поліції, як першої компетентної ланки співпраці з населенням тощо.

Реалізація зазначених пріоритетних завдань відбувається в усіх структурних компонентах Міністерства внутрішніх справ, в тому числі – в відомчих закладах вищої освіти (надалі – ЗВО) та полягає в ефективному функціонуванні системи фахової вищої освіти майбутніх офіцерів підрозділів Національної поліції, курсантів та слухачів ЗВО МВС зі специфічними умовами навчання. Результат цього - набуття поліцейськими професійно-важливих компетентностей, необхідних для ефективного виконання правоохоронних функцій.

Вивчення змісту правоохоронної освіти, аналіз навчальних планів за спеціальностями «Право», «Правоохоронна діяльність» «Кібербезпека» сьогодні на жаль не містять навчальних дисциплін, завдання яких полягає у оволодіння курсантами інтерактивних механізмів та навичок ефективної комунікації в складних ситуаціях, конструктивне вирішення

між особистих та внутрішніх конфліктів, зумовленим роботою в професійному середовищі. Слід констатувати, що лише окремі напрями підготовки правоохоронців включають вивчення дисципліни «Конфліктологія» обсягом до 40 годин, що значно менше, ніж вивчали здобувачі вищої освіти у вишах МВС у порівнянні з періодом останньої чверті століття.

Отже, зміст освіти сьогоденних працівників поліції не може створювати умови забезпечує формування базового блоку конфліктологічної компетентності, формування основних алгоритмів конструктивної конфліктної поведінки, управління конфліктними та пост конфліктними емоційними станами. А між тим, формування складових професійної конфліктологічної культури у закладах вищої освіти, які готують майбутніх правоохоронців безпосередньо, на наш погляд, впливає на процес побудови принципово нової комунікативної системи стосунків між громадянином та державою, покращення якості правоохоронного сервісу, небайдужості працівників поліції до проблем та заяв громадян, зростання рівня довіри між ними

Аналіз конфліктологічних досліджень 2000–2019 років свідчить про актуальність наукових розробок в цьому напрямку. Зміст та динамічні особливості конфліктологічної культури особистості відображені через призму спроб збагачення емпіричного та загальнонаукового тлумачення конфліктної взаємодії соціальних суб'єктів, розуміння джерел та причин конфліктності та конфронтаційності правоохоронної діяльності (Ю. Алєнін, В. Андросюк, О. Баєв, О. Бандурка І. Ващенко В. Великий, Г. Козирев, О. Звонюк, О. Кришевич, П. Коулман, Н. Самсонова, В. Светлов, Н. Підбуцька, М. Погорецький, І. Пономарьов, Б. Хасан, О. Щербакова, О. Шуригіна, D. Scott, K. Thomas та ін.). Порівняльний аналіз наукових векторів сучасних конфліктологічних досліджень свідчить про той факт, що найбільш розповсюдженими з них сьогодні виступають компететнісний, психометричний та культурологічний підходи у вивченні конфліктних явищ.

Ми розглядаємо конфліктологічну культуру правоохоронців як систему стійких, взаємопов'язаних, соціально-обумовлених індивідуально-психічних характеристик, які забезпечують свідоме управління людиною власною поведінкою та комунікаціями з опонентами в межах виконання професійних повноважень при збереженні можливості свідомого корегування ситуацією та збереженні достатнього рівня безпеки для її реальних або потенційних (спостерігачів) учасників.

Ретельне вивчення психологічних теорій конфлікту свідчить про те, що конфлікт – це продукт психічного походження, результат поєднання індивідуально-типологічного, психодинамічного розвитку особистості (тип темпераменту, характер, емоційно-вольові якості), її інтеріорізованого

соціального конфліктного досвіду разом з професійно обумовленими освітніми компонентами (поняття, знання, вміння, навички).

На думку П. Коулмана, переважно «конфлікти виникають в процесі розвитку конкретних відносин чи ситуації (які супроводжуються набором емоцій чи пасток)» [2]. В емоційному аспекті реакцію на конфлікт зумовлюють два чинники – місце та особи. Переважно, домінуюча (шаблонна) реакція особистості на конфлікт є результат впливу особливостей нашого «Я», тобто характеру, звичок, культури, виховання, статі, освіти та суспільних знань, соціального статусу, батьківського впливу та ЗМІ тощо.

Конфліктологічна культура особистості одночасно проявляється переважно у різних її формах (комунікативних, вольових, морально-етичних, операційних, інтелектуальних, матеріальних, інтерактивних), є істотною характеристикою її суспільного життя.

Як свідчить педагогічна практика викладання конфліктологічних дисциплін та тренінгових програм, використання під час викладання конфліктологічних дисциплін інтерактивних новітніх та класичних педагогічних форм, технологій, методів забезпечує стійкий високий інтерес учнів до вивчення дисципліни за рахунок самопізнання, збагачення варіативності конфліктної поведінки, руйнування «непрацюючих», деструктивних шаблонів поведінки, стимулює динамічний розвиток базових компонентів конфліктологічної культури особистості, а саме: комунікативного, операційного, когнітивного, психоемоційного та мотиваційного.

Традиційні та інноваційні педагогічні технології формування конфліктологічної культури особистості у вищій школі базуються переважно на таких загальних педагогічних принципах, як: системність, науковість, активність, керованість, цілісність, оптимальність, гуманізація та індивідуалізація педагогічного процесу.

Від професійного поєднання цих принципів з суб'єктивними чинниками (педагогічний досвід, досвід та компетентність викладачів та керівництва) залежить успішність реалізації класичних та інноваційних педагогічних технологій. Активне застосування останніх в навчальному процесі нами вважається обов'язковою умовою формування оптимального рівня практичної конфліктологічної компетентності курсантів, відпрацювання різноманітних форм впливу на учасників конфлікту та його процес, оволодіння механізмами управління конфліктними станами та комунікаціями, прийняття конструктивних рішень в ситуації конфлікту, корекція власного життєвого конфліктологічного досвіду, розвиток професійної та особистісної конфліктостійкості.

Ми вважаємо, що головними напрямками (наслідками) вплив системного освітнього простору на динамічні компоненти конфліктологічної культури майбутніх працівників Національної поліції виступають:

1. Формування конструктивного ставлення курсантів до конфлікту, подолання такого широкого явища в нашому суспільстві, як «конфліктофобія» – страх перед конфліктом.

2. Розвиток рівня внутрішньої готовності використати усі позитивні резерви виниклого конфлікту (соціально-психологічні, організаційні та виховні) для підвищення ефективності роботи колективу.

3. Підвищення стресо та конфліктостійкості особистості, тобто здатності людини спрямовувати свої психічні, соціальні та соціально-психологічні резерви на максимальне недопущення ескалації конфліктної ситуації у відносинах з іншими людьми.

4. Розвиток когнітивного компоненту конфліктологічної культури – здатності особистості знаходити ефективні, надійні та конструктивні виходи із ситуації протиріччя, збільшення варіативності альтернативних рішень, розширення конфліктного світоуявлення, інваріативності шляхів нейтралізації предмету протиріччя.

5. Формування навичок реалізації раціональних стратегій поведінки поліцейських в ситуації конфлікту.

6. Розвиток комунікативної складової конфліктологічної культури курсантів – здатності будувати ефективну комунікацію та вплив на опонента.

7. Розвиток діагностичних та прогностичних вмінь курсантів в конфліктних ситуаціях.

Всі ці завдання, на наш погляд, не можуть бути реалізовані в лекційно-семінарській формі навчання. Ми вважаємо, що актуальним та результативним у процесі викладання конфліктологічних дисциплін є саме використання науково-педагогічним складом різноманітних педагогічних та проблемно-комунікативних технологій, широке впровадження інтерактивних та тренінгових навчальних курсів, систематизоване та впорядковане впровадження кейсу найпоширеніших проблемних конфліктологічних завдань.

Системно орієнтована побудова інноваційної за формами конфліктологічної освіти майбутніх працівників Національної поліції у вищих Міністерства внутрішніх справ України як професійно важливого компоненту його особистісної та соціально-фахової культури, здатна забезпечити реалізацію головних вимог суспільства – надання якісних правоохоронних послуг шляхом співпраці поліції з громадськістю, налагодження стійкого та успішного соціального діалогу та підвищення іміджу правоохоронних органів в державі.

Список бібліографічних посилань

1. Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року : затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // Єдиний портал органів системи МВС України : офіц. сайт. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/strategiya_2020.htm (дата звернення: 28.02.2020).

2. Коулман П., Фергюсон Р. Результативний конфлікт. Київ : Наш формат, 2016. 320 с.

Отримано 29.02.2020

УДК [159.9:351.74](477)

Григорій Володимирович ДЖАГУПОВ,

*заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проаналізовано питання вибору професії курсантами ЗВО МВС України, які були направлені в практичні підрозділи за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» за схемою «2 роки курсант – 1 рік слухач». Надано результати опитування цієї категорії курсантів стосовно питання самовизначення при виборі закладу вищої освіти.

Відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 30 травня 2019 року № 427 «Про вдосконалення підготовки курсантів у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських (далі ЗВО МВС), за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» з 2019/2020 навчального року розпочато підготовку курсантів у ЗВО МВС за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» за схемою «2 роки курсант – 1 рік слухач».

З метою належного виконання цього наказу та інших документів МВС у серпні 2019 року направлено для подальшого проходження служби до Національної поліції 630 курсантів другого року навчання, підготовка яких здійснюється за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Загалом у 2019 році, 414 осіб призначено на посади молодшого складу поліції до територіальних підрозділів патрульної поліції та 216 осіб на посади молодшого складу поліції секторів реагування патрульної поліції головних управлінь Національної поліції.

З 5 серпня 2019 року курсанти факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ були відряджені до практичних підрозділів Національної поліції України для проходження служби та переведені за цією ж спеціальністю до складу слухачів факультету № 5 заочного навчання. Зараз за схемою «2 роки курсант – 1 рік слухач» навчається 185 осіб.

Здійснюючи психологічний супровід з метою вивчення найактуальніших проблем та пропозицій, що супроводжують проходження слухачами